

F O A I E

pentru

minte, inimă și literatură.

№. 44.

Luni, 3. Noembrie

1847

CIMCIȚANTELE ȚNȘI B'N'ȚEAN.

(Țрmаре.)

Ачи дн пштеле тѣтрор лѣрѣторіор дн кѣмпѣл літератрѣі роу пре ачеі Domni літераторі ші філолоді, карі ка адевѣраці допіторі де лѣміпъ ші мѣлтѣіре пѣдішіі пѣстрѣ с'аѣ днсерчінат кѣ черчетарѣа лімѣвеі пѣстрѣ ші аѣ ажѣнс ма о днсемпнатъ а еі кѣпоціиоцъ, а пѣ денѣга сѣатѣл орі пѣреріле Дсале ма орі че днтреѣрї аѣ ші днсемпѣрї орі пѣрерї лімѣвістиче а днчѣпѣторіор дн літератрѣ пѣлѣ кѣнд дї вом кѣпѣта — кѣм зїсеїѣ маї сѣс — дн пропрїетатеа пѣстрѣ, ка ші пѣлѣ атѣочї копѣерїадеме ші сѣѣтѣрїле че пропѣне іѣвітѣл пострѣ Редактор сѣ се пѣтѣ плїні. Нѣ е каре сѣ пѣ вадѣ дрептатеа ачестеї черерї; пѣнтрѣ ачѣѣа чер ші еѣ ка асѣпра днсемпѣрїор філолодіче дела Nr. 41 ш; 42 але Фоаїеї літер. сѣ віневоїаскѣ каре-ва дїп DD. літераторї ші да пѣререа де плїп, ка сѣ шїм орі сѣлѣт а се прїїмі, орі а се лѣпѣда челе аколо дншїрате. — — Нѣ тѣ почїѣ реціоé а пѣшї арѣта пѣререа де рѣѣ, кѣчї дїнтрѣ ромѣнії пострі, кѣдї шїѣ четї шї скріе, — сокотїндѣсе ачї шї чеї че се афлѣ дн дерегѣторїї мїчї шї

марї фѣрѣ дестїнѣере сѣлѣт фѣрте пѣцінї чеї че скріѣ ферїндѣсе де челе маї грѣсеї сїнїтеле граматїкале, іарѣ де чеї че дн компосїціѣнеа орі днтокміреа кѣвінтелор осерѣѣѣлѣ кѣ скѣмпѣтате тоате регѣлеле грѣматїкале, врзїнда шї патѣра кѣвѣтѣлѣї ферїндѣсе шї де челе маї непсѣмпате аллѣпекѣрї, афарѣ де чеї маї репѣмїдї вѣр-вадї аї літератрѣї — п'авем нїчї мѣкар вїлѣ, — пѣте вор маї фї вр'їні днтрѣ літерадїї пострі, де карї пѣ пѣцінї кѣпоск; — деспре карї днсѣ пѣлѣ пѣ вор ешї дн кѣмпѣл літератрѣї шї пѣлѣ кѣнд пѣ шї вор комѣвїка кѣ тодї фрадїї сеї кѣпоціиоцеле де лімѣѣ са мѣтеаскѣ — пѣ пѣтем грѣї нїмїка. Че сѣ маї зїчем Domnilor, кѣнд шїм кѣ тодїї, кѣ се маї афлѣ днтрѣ копѣѣціѣвнлїї пострі мѣлді шї де ачѣїа вѣрѣвадї, карї авѣдї, пѣтерошї, дар пѣтрїдї днкѣ дела леагѣп кѣ лантеле стрѣїпѣтѣдїї, шї амѣцідї пѣнтрѣ тѣтдеѣѣна де інтересѣл алтор лімѣѣ, кѣм шї де алте дндемѣрї — пѣ вор сѣ пѣардѣ тїмпѣл — кѣм се еспрїмѣ Длор, днтрѣ а четї кѣрді ромѣнѣцї; іарѣ вні нїчї вор сѣ се днведе а четї ромѣнѣще денегѣндѣшї дн-кѣ шї пѣдіѣвнлїтатеа. Шї кїар ачестїа Domnilor ар тревѣї сѣ фїе колѣмпеле ор

кѡзвеле *) сѡдїіторѣ де едіфічіѡл кѡлтѣреї пѣдїзнї сале; дар спїрїтѡл лор дѡкѡ дела пащере а лѡат алтѣ дїрендїѡне орї дѡдрепгаре. — Аша съ зїчет а перїт пертѣ ромѡлїтате. — Арѣтаїѡ маї сѡс кѡ пїзїні сѡпт чеї че скрїѡ вїне ромѡпеще; дѡсѡ шї ачестї пѣдїні скрїїторї пѡ пѡшїрѣ пѡлѡ акѡм дѡтрѡ тоате не ачелеаш кѡлї дѡ скрїере, дѡкѡт вїедїї четїторї маї алес дорїторїї де а се дѡвѣда грѣматїка дїп газетеле шї фойїле поастрѣ лїтераре кѡм шї дїп алте продѡсе че ресарѡ дѡ кѡмпнѡл лїтератѣреї, трѣвѣїе кѡ пѣрере-дерѡ съ охтезе, кѡчї пѡ афлѡ зпїтате шї ставїлїтате дѡ скрїере, шї аша пѡ шїѡ де каре скрїїтор съ се дїпѡ. Астѡел де неасетѡпаре дѡ скрїере се веде дѡ фоарте тѡлте локѣрї, — се поате зїче дѡ тоате пѣрдїле кѡвѡтѡлї. Дїп тѡлте се адѡк пѡмаї кѡтеѡ есетпїле. Шї скрїѡ: Вѡлеї, тѡереї, пѡчеї, тѡртеї, лѡтеї, пѣдїзпїеї ш. а., алдї: вѡлїї орї вѡїї, тѡїерїї, пѡчїї ш. а. шї ачестїа шї се вѡд а авѣ маї тѡлт кѡвѡлт, дѡпѡ че шї 'п ворѡа кѡтѡлѡ грѣїм аша редїпѡнд пре і шї дѡ пѡтерѡл дѡтѡлдїт: вѡлїле, кѡлїле орї кѡїїле, тѡїерїле ш. а. Мѡлдї скрїѡ: ачестеї орї ачестїї фортѡасѡ орї фѣтѡасѡ вѡчїпѡ; дар алдї маї вѡїеск: ачестеї фортѡѡсе орї фѣтѡѡсе вѡчїпѡ орї вѡчїпї ш. т. а. Че съ фачет Домнїлор, дїпѣ не вѡм да дѡтѡїѡл мод кѡм не демѡндѡ аналодїеа, орї де ал доїлеа дѡпѡ кѡм шї ворѡїм — поате

пѡ петѣтїndenї? — Шнде фїналеле „е, і“ се вѡд а фї рѡтѡшїде де деклїпѡдїѡне латїѡ? De амѡндѡѡ пѡ не пѡтем дїпѣ, дакѡ воїм кѡ тодї о сїстемѡ ставїлѡ шї ѡпїформїтате дѡ лїтѡѡ шї 'п скрїере. Мѡлдї дїптре скрїїторїї пострї скрїѡ: зпїї лотрїї, аї пострїї сокрїї, аї вострїї овлїї шерѡї, ачещї англїї, стрѡлѡвчїѡселе фѡрестрїї, рѡтѡзїле пїетрїї, съ алергѡм кѡ тодїї, съ стїрпїм сѡлѡеле, съ стѡлѡцет еарѡа, копїї аѡ вїне сѡпдїрї, ш. а. алтора се веде а фї маї вїне: зпїї лотрї, кѡчї пѡ се зїче = ѡпѡл лотрѡл, — аї пострї сокрї, аї вострї овлїї шерѡї — пѡ ар фї доарѡ маї вїне: серѡї? де че дѡ „servare“ съ редїпѡм пре s кѡ ал сеѡ сѡпет патѣрал = серѡаре, серѡѡтѡре; їар дѡ servus, servire сѡ'л дѡ аспрїм дѡ ш, шерѡ, шерѡїре? — ачестї англї, стрѡлѡвчїѡселе фѡрестре, съ алергѡм кѡ тодїї, съ стїрпїм орї стѣрпїм (дела стерп стѡарпѡ) сїлѡеле, съ стѡлѡцет їеарѡа, копїї аѡ вѡпї орї вѡпїе сѡвдїрї ш. а. Мѡлдї скрїѡ: сѡтѡвѣрїле, вѡлтѣрїле, вѡрѡечїле ш. а. пѡлѡнд дѡ сокотїпѡѡ фїналѡ е: сѡтѡвѣрїеле, вѡлтѣрїеле, вѡрѡечїеле ш. а. Аша се кѡѡвѡндѡ дѡтїпг, дѡтїпѡцере, дѡтїпс, дѡтїпгѡтор, дѡтїпсѡрѡ, кѡ дѡтїпдѡ орї дѡтїпзѡ, дѡтїпдере, дѡтїпзетор, ш. а. Мѡлдї скрїѡ вїне а вчїде орї вчїїде, шї тотѡш скрїѡ: вчїг, вчїгѡтор, дѡ лок де вчїїд, вчїїзетор. Шї скрїѡ: стадїе орї стѡдїѡне, стерг, астерп, десчѡпт, чсїїпѡѡ; їарѡ чеї маї тѡлдї пѡ осерѡеаѡ дѡ ачестѡа шї 'п челе ачестѡра асемѡеа етїмѡлодїеа, чї скрїѡ шї орї шт дѡ лок де сч, пѣрѡндѡлїсе кѡ сч шї шч, пре каре шї Длор дѡ ачелеаш кѡвїпте ле дѡ трѡвѡїпѡеаѡ кѡнд ле скрїѡ кѡ лїтере латїне — пѡ се пот сѡфѡрї лѡпгѡ олалтѡ.

*) Вѡлгѡл дѡ лїтѡа са архїтектѣралѡ пѡтѡеде кѡзпїї ачеле летпїе матѡрїале, каре стаѡ не кѡлѡпнеле (стѡлпїї) орї не тѣрїї едіфічіѡлїї фїїнд дѡтѡеїате дѡтрѡпселе грїпзїле шї корпїї.

ѡи скріѡ: domnitorѡл, domenѡл, пѡтѡп-
тѡрїле, материалѡрїле, цермїї; алтора ѡп-
сѡ ле маї плаче: domnitorѡл, dominiѡѡ, пѡ-
мѡптеле, материалеле, цермѡрїї (дѡръ de-
ла terrae muri). Дар ѡїтаѡї, ѡрмѡтѡреле
кѡт де пеловїт ле скріем: ожет, обжет,
оцет, обцет, обїект, обїепт, сѡжет, сѡѡ-
жет, сѡцет, сѡвцет, сѡвїект, сѡвїепт, аже-
ктїв, адїектїв, адїептїв, ѡптрежеѡѡ, ѡптре-
жеѡїе, ѡптреїекѡїе, ѡптреїепѡїе, шї тѡте
ачестѡа їарѡш кѡ фїналѡл „дївне орї чїв-
не;“ апої рефлексїе, рефлессїе, рефлектѡ-
ѡїе, рефлексївне, рефлессївне, рефлектѡ-
ѡївне — дар ачест термїн е преа латїн
— прїнчїпїѡѡ, прїнчїпїе, прїнчїп, *) прїнчеп,
прїнчїпїѡѡ, прїнчїпїї, прїнчїпї, прїнчепї; пар-
тїчїпїѡѡ, партїчїпїе, партїчїпїѡѡ. А теле дїн
ачестѡа сѡт: обїепт, сѡвїепт, адїептїв,
(орї сѡ дѡплїкѡм пре ї дела ѡпчепѡтѡл
кѡвѡптѡлї рѡдѡчїнал, каре е ачї ка коп-
сонанѡт прїп стрѡмѡтареа ѡлїтелор дела
препѡсе ѡп ачѡеаш лїтерѡ скріїнд: оїепт,
сѡїепт, аїептїв), ѡптреїепѡївне, прїнчеп,
каре ле ѡптреѡїндеѡѡш шї D. Maioreскѡ,
— ѡпсѡ де че нѡ Domнїле! тот дѡпѡ астѡ
формѡ шї партїчеп, де че партїчїпїѡѡ? Аѡ
нѡсѡ ачестѡа тот де ачѡеаш рѡдѡчїпїѡѡ?
— De ачесте де тот фелѡл кѡвїоте вѡдї-
тѡре кѡ ѡпкѡ пѡвем о грѡматїкѡ вѡпѡ;
шї кѡ цїїнда лїмвеї нѡстре, кѡ тѡте кѡ е
кѡпчептратѡ ѡп капетеле кѡторѡа вѡрѡдї
лїтераторї, дар шї ачї прѡдѡселе ачестѡра
лїтераре ле фаче атѡтеа фелѡрїтѡдї іndї-
вїдѡале — авем кѡ тѡлт маї тѡлте ѡп
кѡпрїнсѡл лїмвеї нѡстре, декѡт сѡ ле почїѡ
еѡ ѡп скріереа де фадѡ тоате кѡ деашѡ-

пѡтѡл ѡпшїра. Дакѡ ам апѡкат ѡпсѡ а
ворвї deспре знеле ка ачестѡа, кред кѡ
нѡ ва фї де прїсѡс а атїнде шї знеле пре-
пѡсе шї фїнале, каре фїїнд стрѡїне нѡ се
маї сѡлсерѡ пѡпѡ акѡм де лїтераторїї
пѡрїстї дїн стратѡл лїмвеї нѡстре сѡплї-
пїндѡсе кѡ алтеле пѡдїѡпале, де шї кѡвїп-
теле де каре сѡт прїнсе ка рѡїїна де
метал саѡ ѡпвестїт орї ѡпѡрѡкат — каре
сѡт де ѡрїїндѡ стрѡїѡѡ — ѡпкѡ ла прїї-
пїреа лор ѡп портѡл орї форма пѡдїѡп-
лѡ, орї маї вїне зїс — саѡ рѡтѡпїт. De
астѡел сѡт препѡселе: по, прї, рѡс, рѡз,
до, їз, їс, сѡ орї со, зѡ, нѡ, о, под, шї
фїналеле аніе, еніе, нїк, їще, ак, ок, лѡк, мап,
ѡпток, аш, еш, їш, ош, ѡш, ѡш, шаг, шег,
шѡг, ш. а. d. e. подоѡвѡ, покїїндѡ, прї-
верїѡ, ївїспеск, рѡсторп, рѡсточеск, рѡ-
скок, рѡсѡт, рѡсѡѡдеск, рѡзпеск, рѡзго-
деск, рѡзѡїѡ, доѡжндѡ, *) доспеск, досѡ-
деск, їзѡвѡеск, їзгѡпеск, їспїтеск, їскѡсїп-
ѡѡ, їстѡїе, їсправѡ, їсѡвндѡ, сѡвѡршеск,
совор, соворѡре, сорѡк, зѡдар, зѡпѡческ,
зѡгѡпеск, (апа ка сѡ се пѡтреаскѡ) зѡтїкпеск,
зѡпїческ, зѡстрѡкѡ, пѡдѡсеск орї пѡдеж-
дѡїеск, пѡпѡдеск, пѡвѡлеск, пѡпастѡ, пѡ-
водѡл, пѡвѡдеск, (d. e. пѡнѡ), окарѡ (де
ачї káromkodni) одїпѡ, осѡндѡ, огор, о-
градѡ, оворѡре, подлог, подѡл шї алте-
ле маї тѡлте; апої: петреканїе, данїе, кѡ-
рѡїенїе, кѡпетенїе, веденїе, пѡхарпїк, пол-
ковпїк, волпїк, дarpїк, мїтарпїк, сїлпїк, вер-
зїще, лїнїще, прївелїще, сѡрак, прѡстак

*) Ачест кѡвѡпт тѡлїї ѡп кѡфѡндѡ кѡ „прїп-
чїне,“ каре маї скріѡ ѡпї шї прїпїд, прїпїпїд.

*) Че кѡїетаѡї Domнїлор фїлолѡїї! нѡ сѡр
пѡтѡ кѡвѡптѡл ачестѡа dedѡче дела вѡпѡтѡ
їтал. vantaggio — де ачѡеаш ѡпсепнаре;
дѡпѡ че до пїпїтеа кѡвѡптѡлїї нѡ мї се vede
а фї алѡ декѡт о пренѡсѡ словенїкѡ?

поржтбак, гъпсак, омок, оборок, въбълк, фърълк, гъздълк, гърман, сърман, простоман, сърпюток, поткаш, сѣмвриаш, мѣлаш, самеш, гъреш, ватеш, пѣтѣш, кордѣш, равѣш, воболош, коколош, тългълѣш, рѣпѣгѣш, лѣгѣлѣш, рѣтѣшаг, фѣшег, ветешѣг, прѣтешѣг, кѣшѣг (készség). Ачестѣа Domnii mei! шѣ маѣ тѣлте де ачестѣел де кѣвѣнте кѣ прѣпѣсе шѣ фѣнале стрѣне кѣт шѣ о тѣлѣтѣ де кѣвѣнте рѣдѣчѣнале де зрѣнѣцѣ словѣникѣ дѣ лѣмѣа нѣстрѣ сънт кѣвѣа де че зѣнѣ стрѣнѣ крѣд а фѣ лѣмѣа нѣастрѣ де цѣнѣ славѣк орѣ о лѣмѣз дачѣко-скѣаѣкѣ пѣнѣ де аместѣкѣрѣ дѣн маѣ тѣлте елѣмѣнтѣ стрѣне трѣкѣте прѣн Дачѣа, маѣ алес де чел роман дѣпѣ че лѣмѣа романѣлор ка а дѣвѣнѣгѣторѣлор шѣ domnitorѣлор фѣрѣ стрѣнтѣрадѣ тоѣ дачѣи а о дѣвѣда. Кѣткѣ нѣчѣ зѣна нѣчѣ алѣа нѣ е дѣкѣ нѣчѣ де депарѣте адеверѣтѣ се шѣе дѣн дѣсерѣтѣдѣнѣле ѣсторѣче асѣпра дѣчѣпѣтѣлѣ нѣдѣзѣнѣи шѣ лѣмѣеѣ нѣастрѣ, кѣре авѣт а лѣ тѣлѣтѣмѣ вѣневоѣторѣлѣ зѣл ал зѣнѣр прѣакопѣдѣ шѣ аѣерѣ ѣсторѣчѣ шѣ лѣтераторѣ нѣдѣзѣналѣ, кѣрѣ маѣ воѣрѣ шѣ дѣкѣ маѣ воѣеск а фѣ еѣ сѣнѣгѣрѣ тѣшкѣдѣ де дѣвѣнѣнѣторѣи колѣдѣ аѣ ѣnvīdiei — пѣсѣтеѣ — дѣкѣт сѣ трѣакѣ кѣ vedere а шѣ тѣчѣре а вѣтѣтѣнѣдѣрѣле еѣ дѣпрѣошкѣрѣ шѣ дѣнѣпѣтѣрѣ де мѣрте асѣпра вѣетеѣ нѣстрѣ нѣдѣзѣнѣи, шѣ сѣ нѣ лѣ пѣсе де роадѣре а еѣ (a ѣnvīdiei) лѣ рѣдѣчѣна потѣлѣ лѣмѣеѣ нѣстрѣ, прѣн кѣре вѣтѣтѣнѣдѣсе ачѣстѣѣа рѣдѣчѣна, ѣ се ва вѣсчѣзѣ шѣ трѣпѣна шѣ кѣрѣнд дѣпѣ ачѣеа шѣ рѣмѣи, фѣрѣзѣле шѣ фѣрѣпѣтеле прѣдѣсе. Дѣпѣс нѣ е деаѣжѣнс Domnitor а не тѣлѣтѣмѣ кѣ ачѣсте рѣсѣлатѣ дѣмѣзкѣрѣтоаре шѣ тѣлѣтѣѣтоаре але ѣсторѣчѣлор нѣстрѣ. Трѣвѣѣе ачѣеа чѣадѣ

че не а дѣфѣшѣрат лѣмѣа, ачѣеа нѣгѣрѣ че не ѣmpedекѣ ѣnaitare а сѣ о алѣнѣгѣт кѣт е прѣн пѣтѣнѣдѣ, шѣ ѣрѣѣле нѣфѣлѣосѣ-тѣре де кѣре нѣчѣ кѣнд нѣ вѣт авѣ лѣпѣсѣ, сѣ се сѣлѣгѣ дѣн агрѣл лѣтерѣтѣрѣѣ нѣастрѣ; адекѣ тот че е де елѣмѣнт стрѣнѣ шѣ кѣнѣтрѣр крѣщѣрѣи еѣ ка зѣ че dѣcarpѣnѣк дѣ кѣлѣтѣварѣеа лѣмѣеѣ нѣстрѣ сѣ се лѣпѣде аѣарѣ, сѣ се сѣпѣлѣеаскѣ прѣн де чѣле де елѣмѣнт рѣмѣнѣеск орѣ roman, шѣ чѣле де рѣформѣт сѣ се рѣформѣ дѣпѣ рѣтѣшѣдѣле че нѣ лѣ пѣстрѣ пѣнѣ акѣт лѣмѣа кѣратѣ шѣ нѣстрѣкѣте дѣн сѣмѣзѣрѣле шѣ ѣnima romanѣтѣдѣи. — Аста Domnii mei! е маѣ де лѣпѣсѣ акѣт, дакѣ dorѣм шѣ нѣоѣ а не vedѣ лѣтерѣтѣра дѣфѣлорѣнд шѣ нѣдѣзѣнѣеа крѣскѣнд кѣ лѣтеле дѣ кѣлѣтѣрѣ. Сарѣѣна ачѣаста се кѣвѣне а нѣ о маѣ рѣтѣнда, алѣнга не алѣт тѣмп. Акѣт аѣ нѣчѣ кѣнд сѣ о апѣче лѣтерѣторѣи нѣострѣ; апѣоѣ вѣзѣнд ачѣаста адевѣрадѣи фѣи аѣ нѣдѣзѣнѣи, вѣзѣнд лѣпѣтарѣеа еперѣѣѣсѣ а фѣрадѣлор сѣѣ лѣтерѣторѣ дѣнѣтрѣ а спарѣе нѣгѣра шѣ а рѣнѣvѣа лѣmѣna шѣнѣдѣелор, вѣзѣнд мѣшкѣрѣле че се фѣак дѣ десѣолѣтарѣеа шѣ кѣлѣтѣварѣеа лѣмѣеѣ шѣ крѣщѣре а лѣтерѣтѣрѣѣ, се вор дѣndemna кѣ тоѣдѣ а шѣ фѣрека окѣи лѣпѣ-чѣзѣѣѣ, шѣ а се кѣрѣдѣ де рѣдѣна вѣкѣлѣлѣ дѣнѣзѣнѣерѣк; се вор дѣndemna а кѣзѣта рѣзѣле десѣтѣрдѣнде а соарѣлѣ рѣсѣрѣтор; вор дѣмѣрѣдѣша маѣ кѣ пѣлѣчѣре кѣрѣрѣле фѣкѣте шѣ мѣжлѣчѣле дѣкѣтѣре лѣ лѣмѣнѣ, вор сѣѣма орѣ прѣдѣѣ маѣ тѣлѣт шѣнѣдѣ-дѣле, вор фѣ маѣ вѣневоѣторѣ прѣдѣсѣелор лѣтерѣре, вор чѣтѣ маѣ кѣ гѣет шѣ жѣрѣна-лѣле сѣле нѣдѣзѣналѣ — ачѣле вѣстѣерѣрѣ прѣапрѣдѣѣсѣе, ачѣле вѣалѣте вѣогѣте дѣфѣ-дѣшѣтѣре де тот че прѣдѣсе агрѣл лѣтерѣтѣрѣѣ нѣастрѣ, апѣоѣ прѣн тоате ачѣстѣеа,

маї адъогъндъсе шї дпсодірі літераре дп-
сфледіте де зп спіріт десвръкат де орї
че пасівні орї патімі стжогаче, прежде-
діосе шї діотітор пѣмаї ла комъөл вѣп
пъцівнал, се вор семъна шї дпплъпта
вїар шї п мїотеа шї ініма тіперіміі пѣстре
свдіосе семжнде шї планте продъктѣре
къндва де челе маї фрѣмосе ресълтате.

(Ва зрма.)

Бъквресці, 1847.

Домъэле Редактор!

(Зрмаре.)

V. Географіа шї історіа.

Дпвѣдътѣра географіеі шї а кропо-
лоціеі съ се дппардъ дп дої ані.

Дп апл 1 съ се еспліче тіперімор
термініі чеі маї дптревзіндаді дп ачеастъ
шїіндъ, съ лі се деа о квоощіндъ віне
деслвнїтъ де реладііле глоблвї постръ
кѣтре челеалте тръзѣрї череці; съ лі
се еспѣ челе маї де къпетеніе дппър-
дірі, шї свѣт-дппърдіріле лор челе марї.
— Дъпъ ачѣеа съ треакъ ла дпвѣдътѣра
географіеі політїче шї фісіче а Европїі,
дочепънд къ дѣріле ротънеці шї зршнд
къ дѣріле дпвечїнате адїкъ Търчіа, Ав-
стріа, Полонїа шї Рвсіа, съ се есерчезе
школарїі а траде пе дп афаръ харта це-
пералъ а Европїі шї дп партїкълар а прїп-
чїпателор пе етісфѣрѣрі пе каре съ фіе
дпсеппате пѣмаї черкѣріле тѣрїдіене шї
паралеле.

Пѣстръ хрополоціе се ва фаче зп кѣрс
мік де історіе зпїверсалъ шї съ се деа

школарімор съ дпвѣде дателе челе маї
дпсеппате, деслвнїдъле дптѣмплѣріле
каре се рапортеазъ ла дѣпселе.

Дп апл ал 2леа съ се дпвѣде че-
лелалте пѣрці але географіеі шї съ се
зрмезе кѣрсѣла де крополоціе пѣпъ дп
зімеле пѣстре.

Історїа фінд дпвѣдътѣра чѣа маї де
къпетеніе, програмъл атїнгътор де ачест
рам ера фѣрте дптінс; детермінат лекціе
къ лекціе матерїа де каре съ аївъ а тра-
кта професоръл дп фіекаре зі; де атѣпчї
дпсѣ тѣлте дп ідеїле тѣле аспра істо-
ріеі с'аѣ префѣкт; воакъл ачеста есте ал
історіеі шї повле пѣвлікаціі, пѣптѣл де
прївіре дп каре історїчїі чеі маї пої аѣ
черчетат фаптеле історїче аѣ дескїс зп
къмп поѣ дѣхлвї оменеск шї а дат аче-
стіі шїінде зп імпълс къ тотѣл алтѣ; део-
камдатъ лас о лавкѣл дп ачест програм
шї тѣ грѣбеск пѣмаї а зіче къ дпвѣдъ-
тѣра історіеі треѣве съ се факъ къ чѣа
маї маре дпїндере шї професоръл съ
каѣте а депърта оаре къмп тірареа дела
фаптеле воїнічѣшї шї аспрїтѣре але че-
лор векі шї каре пѣ пот авѣа алт ресъл-
тат декът а десвлі шї а хрѣпї амвїдіа
шї дорїнда де стѣпѣнїре дп ініміле тіпе-
рімор. — Дпї паре къ ачѣастъ дпвѣдъ-
тѣрѣ треѣве съ каѣте маї тѣлт а форма
гѣстѣл шї дорїндѣле оаменїмор шї мїсіа
еї пѣ ар фі віне дпделѣасъ дакъ п'ар фа-
че декът адміраторї Ромѣсімор шї Чеса-
рімор; професорїі де історіе ар фаче віне
съ пѣе маї тѣлтъ імпортандъ дп апѣра-
реа лібертѣдіі грѣчїмор дппотрїва персі-
лор шї лачедемонїмор декът дп пѣвѣлі-
ріле шї дп котропїріле романїмор, маї
тѣлтъ хѣвъ дп рѣсвоаеле Атенїі къ Пе-

лопонесъл; чеа таї маре парте а лекції- лор съ фие днтревѣнцатъ а черчета фактеле шї прїчїпїле каре аѣ авѣт днрїзрїре аспра оменїреї шї таї кѣ деосевїре аспра стърїї сочїетъдїлор де аствъзї, асфел с'ар днпльота дн ініміле тїнерїмії дорїнде кзрате шї с'ар форма зп дѣх де крїтїкъ шї де черчетаре атът де неапърат тревѣнчїос отълѣї каре аре съ прїнлъ зп лок днсемнат дн сочїетате.

VI. Реторїка.

Класъ ал блеа де коледіе съ пórте пѣтїреа де клас де реторїкъ шї съ се днведе пречептеле, елокзїндїї шї регълеа а тот фелъл де скрїере дѣпъ кїпъл зрмъзор:

Definiția реторїчеї, — скопъл, — фолосъл еї, — dїstїnkția днтре реторїкъ шї елокзендъ.

Днпърдїреа елокзендїї дн треї фелзрї: demonstratїvъ, delїberatїvъ шї ждекътóре. — Обїектъл де къпетенїе а фїекървеа фел.

Днпърдїреа реторїчїї дн треї пърдї — invenția — dїspocїția — елокзїа — Ораторъл тревѣе съ днтревѣндезе шї акція.

Деспре invenție. — Сънт треї кїпзрї д'а пързнде не от: ал днвъца, аї плаче шї аї мїнїка сїндїрїле. — Ораторъл днвацъ прїн аргъменте; плаче прїн обїчеїзрї шї мїнїкъ сїндїрїле прїн патїмі.

Деспре аргъменте саѣ dovezi. — Къте фелзрї де dovezi сънт — ма че извор ле пóте афла ораторъл.

Деспре извоареле де овще дн дегерал. — Исвоаре овщецї днтрїнчїче — исвоаре овщецї екстрїнсїче — Че дн-

тревѣндаре тревѣе съ факъ чїнева де ісвóреле овщецї? — Деспре аргъментацие — deosevїтеле forme de аргъментацие. — Тоате пот съ се редъкъ ла сїлодїсмъ — днсъ се деосевеце аргъментациа фїлософїкъ де аргъментациа ораторїе. — Деспре аргъменте. — Съ сокотеск опт фелзрї де аргъменте таї де къпетенїе: Сїлодїсмъл, ентїтетомъл, епїхїрїсмъл, сорїтъл, дїлемъл, есемпъл, іndѣкція шї аргъментъл персонал. — Съ се деа есемпъзрї деспре обїчеїзрї — че съ днделеце прїн обїчеїл ораторїз? Інфлзїнда обїчеїзрїлор дн тоате фелзрїле де компзнерї. — Мъзвїре ораторїї. — Кънд съ кѣвїне але днтревѣнда.

Деспре патїмі кът съ атїнѣе де елокзендъ. — Тоате патїміле дшї аѣ ісворъл лор дн драгосте саѣ дн зръ — Патетїкъл пѣ кѣвїне тѣзълор свъжетзрїлор. Пърдїле кѣвънтълѣї каре кѣвїн патетїкълѣї.

Деспре dїspocїție. — Ын кѣвънт пóте къпрїнде шасе пърдї деосевїте: ексордъл, пропозїція, парадїа, конфїрмація, рефвтація шї перорадіа. — Ачеастъ дѣпъ зрмъ ка шї ексордъл пѣ съ днтревѣндеазъ декът пзмаї ла кѣвїнте марї.

Деспре deosevїтеле фелзрї де ексордъ: сїмпъл, помпос, днсхавїтор, ex abrupto.

Деспре пропocїție. — Пропocїțiile съ деосевеск дн сїмпъле шї компъсе — ма ачеастъ парте а кѣвънтълѣї съ пóте алътзра днпърдїреа. — Імпортенда зпел днпърдїрї взое. —

Деспре парадїе. — Парадіа ораторїе съ деосевеце де парадїа історїкъ. — Съ се еспѣ квалїтъдїле челе таї де къпетенїе але парадїї ораторїї. — Деспре конфїрмадіе — алецереа шї ordїнъл dovezilор — dїspocїția отерїкъ.

Деспре амплификація ораторіе — дн че стъ еа — деспре дефектеле ші фрѣмъ-седеле рефѣтаціі. — Сѣнт дѡвъ кінзрі маі деосевіте де а рефѣта. — Сѣ поте днпре-вѣица глѣта ші іроніа дар къ таре кѣмпѣіре.

Деспре софісте. — Сѣ се епѣтере, сѣ се дефинезе ші сѣ се деа есемплзрі.

Деспре перораціе. — Еа чере destiņdereа тѣтлор мѣжлоачелор де елоквѣнцъ.

Деспре акціе. — Еа копрінде гласъл, цестъл, меморіа — нѣ поате фі зп адевѣрат оратор фѣръ акціе.

Деспре елоквѣіе — деспре стіл — а фі елоквѣнт ва сѣ зікъ а гънді віне, а сімѣді віне ші а зіче віне тот одагъ.

Деспре квалітѣіле стілѣлѣі челе маі де кѣпетеніе: лѣмзріреа, кзрѣденіа, пре-чізіа, фірескъл, повлеца ші армоніа. — Деосевіреа стілѣлѣі дн треі фелзрі: сімплѣ, температ ші сѣвліт. — Деосевітеле фелзрі де періѡде; — тревѣица д'а ле ва-ріа ка сѣ се апере де монотоніе.

Деспре армоніе дн ценерал ші деспре деосевітеле фелзрі де армоніе дн стіл.

Деспре стілѣл фігзрат ші деспре фі-гзрі — сѣ се деа фігзріле челе маі де кѣ-петеніе але гъндірілор пріп дефініціе ші есемплзрі. — Сѣ се деа фігзріле челе маі де кѣпетеніе але зічерілор пріп дефініціі ші есемплзрі. — Сѣ се деосевеаскъ фігз-ріле кзрат граматікале де фігзріле ораторіі. — Сѣ се деа трѡпзріле челе маі днсемпа-те пріп есемплзрі.

Деспре гѣст дн літератзрѣ ші деспре формеле сѣв каре сѣ аратъ ценіѣл.

Сѣ се четеаскъ дн клас къ професо-ръл ші сѣ се критіче вѣкѣді де прозъ ші де верззрі але скрііторілор ромъні ші

стреіні ші сѣ днведе пе дін афаръ паса-жзріле челе маі фрѣмоасе але літератзріі ромънеціі.

Дн тотъ сѣмѣта сѣ се факъ о ком-пѣпере дн ромънеце дѣпъ каре сѣ се бла-сіфічезе школаріі.

VII. Філософіа.

Днвѣдзѣтра філософіеі сѣ се днпар-цъ дн доі ані ші ачеле дѡвъ класе дін зр-тѣ але колеціі сѣ пѡрте пзміреа де класе де філософіе. Ачѣастъ днвѣдзѣтрѣ асфел днпзрдігъ сѣ се алкѣтѣеаскъ дѣпъ кінѣл зрѣтѡр: дн апъл 1 лѡдіка ші метафісіка ші дн апъл ал 2 леа морала ші історіа фі-лософіеі.

Кзрсъл ачестіі днвѣдзѣтрі сѣ се ко-пріозъ дн кадзеле зрѣтѡре:

Обіектъл ші імпортенда філософіеі — рапортзріле еі къ челелалте рамзрі але кѣ-пошціеі оменѣціі.

Деосевітеле методзрі аплікате ла чер-четзріле філософіче, — Есте оаре о аде-взратъ методъ філософікъ? Каре есте а-чѣа методъ?

Днпзрдіреа філософіі дн псіколоціе, лѡцікъ, моралъ ші теодічѣе. — Сѣ се есплі-че ші сѣ се деа кѣвінтеле ачестіі дн-пзрдірі.

Псікологіа есте пзнтъл де плекаре тревѣичѡс ал днвѣдзѣтрілор філософіче. — Че сѣ днделеце пріп еспресіа сѣс іп-тіт саѣ конѣціагъ? — Деспре чертігѣде каре дн есте пропріе.

Деспре іде. — Сѣ се консіdereze еле дн оріцінъ, обіект ші патзрѣ. — Сѣ се деа есемплзрі. — Сѣ се деосевеаскъ дн-тіндегеа знеі ідеі дін компреенціа еі. — Сѣ се арате деосевітеле сістѣме асѣпра оріці-

ней ши фортърїи идеїлор — сепсвалїстѣл, деалїстѣл, еклектїстѣл — идеїле сѣнт ресѣлатѣл актївїтѣдїї дѣхѣлї пѣс дн рапорт кѣ обїектеле.

Деспре факѣлтѣдїле сѣфлетѣлї чер четате дн прїнчїпѣл лор, дн патѣрѣ шї дн продѣктѣрїле лор — еле сѣ рапортѣл зѣ тоате ла треї кїпѣрї д'а фї: а фаче, а щї, а сїмдї; сѣ се деа деспре ачеаста о теорїе ресонатѣ.

Деспре сепсївїлїтате — сѣ се днсемнезе характерѣл еї чел деосевїтор — сепсївїлїтатеа есте чеа д'лнтѣїс дїнпре факѣлтѣдї дн ordїнѣл десволтѣрїї лор.

Че есте резонѣл саѣ факѣлтатеа де а кнпоаще? — Ачеастѣ факѣлтате копрїнде пе тоате челемалте шї прїн вртаре есте маї пресѣс декѣт дѣнселеле.

Авторїтатеа сепсѣлї intїm саѣ а копщїїндеї.

Деспре персѣасїа дїн афартѣ.

Деспре жѣдекатѣ — резонаментѣл.

Деспре австракдїе шї деспре ценепарлїсацие.

Деспре меморїе — асоцїадїа идеїлор; їнфлїїнда асоцїадїї идеїлор асѣпра жѣдекѣдїлор поастреле.

Деспре актївїтатеа спонтанѣ шї актївїтатеа дїн воїндѣ — деспре воїндѣ — элементеле еї сѣнт посесїа, делїберациа, алецереа. — Воїнда дшї аре ресонѣл дн лївертате.

Деспре лївертатеа моралѣ — сѣ се демонстрезе — сѣ се деслеце челе маї де кѣпетенїе обїекдїї, маї кѣ сеатѣ ачеа че с'а трас дїн прещїїндѣ дївїнѣ.

Дїн че сѣ алкѣтѣеще еѣл фїлософїк саѣ сѣфлетѣл — сѣ се доведѣаскѣ identї-

татеа лор прїо сепс intїm шї меморїе. — Дакѣ еѣл есте identїk есте внѣл — сѣ се копфїрмезе ачеастѣ їндѣкдїе прїн довезї дїректе трасе дїн лѣкпареа факѣлтѣдїлор сѣфлетѣлї.

Сѣ се ашезе деосевїреа сѣфлетѣлї шї а трѣпѣлї — деспре вїреа лор — сѣ се алѣтѣрезе челе патѣрѣ сїстеме де кѣпетенїе прїн каре с'а претїнс кѣ се пот есплїка — тѣртѣрїсїреа нещїїндеї оменешї днтр'ачеастѣ прївїндѣ. (Ва врта.)

Жѣдекатѣ рартѣ.

Ла фортѣ жѣрадїлор дїн Парїс се десѣлтѣ дн зїлеле тр. вртѣтоареа кавсѣ: Ын вѣрват кѣ пѣме вѣн, авеа о фемеїе пе кареа о їѣвїа, шї вн амїк дн каре се днпредеа. Ачеста маї тѣрзїѣ лѣнд пе сѣра чельї дїнтѣї, і се фѣкѣ шї кѣмпат; днсѣ песте кѣтева лпї ретасе вѣдѣв. Десфрѣл дї шоптї, ка сѣ кадѣ дн пеледївїре кѣ фемеїа амїкѣлї шї кѣмпатѣлї сѣѣ. Бѣрватѣ педрентѣдїт афлѣ, шїї фаче днпѣтаре; ачела днсѣї респонде: де пѣ ерам еѣ, се афла алѣл. Атанчї чел пѣдїн днї ретѣнеа вн амїк, реїптоарсе ачела, ла каре сѣ афлѣ копфїдїндѣ. Неледївїдїї пемѣлѣвїндѣсе кѣ атѣта, мїжлоческ ка пелерїчїтѣл сѣ'шї пкардѣ шї локїїнда. Ачела вїне дн фѣрїе, днкаркѣ дѣт пїстоале шї тергѣнд кѣ еле ла фостѣл сѣѣ амїк, дн пофтеще, ка сѣ'шї ретрагѣ колотоїїле. Ачела днсѣ дн їеа дн батере де жок. Ачї пелерїчїтѣл вѣрват траце кѣ вн пїстол дн амїк, їар кѣнд скоате шї пе ал доїле ка сѣ се сїнѣчїдѣ, вїнѣ оаменїї шїл днпедекѣ. Дн фада жѣдекѣдїї тѣртѣрїсїеще тоатѣ крїма шї адаогѣ, кѣ де пѣл днпедека оаменїї, се сїнѣчїдеа. Фортѣ жѣрадїлор дїн Парїс дн декларѣ де невїноват! — Че зїчедї ла ачеаста домпїлор їѣрїстї дїн патрїїле поастреле, жѣдекѣнд дѣпѣ kondїчїле крїмпїпале челе авем?